

ЕКОТУРИЗМ, ЯК ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

Формування державної стратегії розвитку рекреаційного господарства України і туристичного природокористування є актуальною проблемою сьогодення у зв'язку з необхідністю масового оздоровлення населення країни, а також основою для конструктивної взаємодії органів державної влади України та її суб'єктів щодо забезпечення комплексного використання природних рекреаційних ресурсів і потенціалу рекреаційного господарства. Збереження і розвиток курортної галузі мають стати складовою частиною державної політики у справі охорони і зміцнення здоров'я населення, і пріоритетним напрямком у формуванні соціальних програм, передбачаючи реалізацію прав громадян на відпочинок, лікування, сприятливе навколишнє середовище, прав майбутніх поколінь на користування рекреаційним природно-ресурсним потенціалом з метою підтримки високої якості життя, а також вирішення поточних завдань масового оздоровлення населення і нерозривного зв'язку зі здійсненням адекватних заходів щодо збереження і відновлення природних рекреаційних ресурсів.

Рекреація – це сукупність явищ і відношень, які виникають в результаті використання вільного часу для оздоровчальної, пізнавальної, спортивної і культурно-розважальної діяльності людей в період добових, недільних і річних життєвих циклів на спеціалізованих територіях, що знаходяться за межами населеного пункту і не є постійним місцем для проживання.

В. С. Преображенський трактує рекреацію, як - процес відновлення, відтворення фізичних і духовних сил, втрачених людиною в процесі трудової, навчальної та побутової діяльності. У вузькому розумінні – різноманітні види людської діяльності у вільний час, які спрямовані на відновлення сил та задоволення широкого кола особистих й соціальних потреб.

На сьогодні єдина схема туристичного районування в Україні не розроблена. Тому існує декілька рівноправних схем - відокремлюють чотири туристичних регіони: Карпатський, Поліський, Дніпровський і Азово-Чорноморський, які в свою чергу поділяються на 35 туристичних районів; за іншої думки виділяють сім регіонів: Карпатський (західний), Волинсько-Тернопільський (північно-західний, або поліський), Житомирсько-Вінницький (буферний), Київський (центральный), Харківський (північно-східний), Дніпровсько-Донецький (південно-східний), Причорноморський (південний) [3]. Ще одна частина схильна об'єднувати три приморські райони в один Кримсько-Одесько-Азовський туристичний регіон, виділяючи також Карпатський туристичний район.

Основою туристичного районування є рекреаційне районування, тобто поділ території на окремі таксономічні одиниці, що відрізняються туристичною спеціалізацією, структурою рекреаційних ресурсів і напрямом їх освоєння. Рекреаційні ресурси характеризуються природними умовами, площею їх поширення, тривалістю

використання. Рекреаційне районування сьогодні теж не є остаточно розробленим і жорстко усталеним. У географічній енциклопедії України наводяться дві схеми поділу території країни на чотири рекреаційні регіони (Азово-Чорноморський, Дніпровсько-Дністровський, Карпатський, Кримський) і вісім рекреаційних районів (Євпаторійський, Донецький, Одеський, Приазовський, Придніпровський, Придністровський, Феодосійський, Ялтинський).

Моделлю збалансованого використання природних ресурсів і водночас оптимальною формою наближення людини до природи нині став екотуризм, здійснюваний на територіях та об'єктах ПЗФ. Основною метою екотуризму є лімітована ресурсним потенціалом або потребами збереження природного довкілля, рекреаційна діяльність [4].

Термін екологічний туризм або екотуризм є дослівним перекладом англійських *ecological tourism* і *ecotourism*. Екотуризм - це екологічно стійкий туризм, що має за основу природу, який включає в себе ознайомлення з природним довкіллям.

Екологічний туризм є інтегруючим напрямком рекреаційної діяльності, що спрямований на гармонізацію відносин між туристами, туроператорами, природним середовищем та місцевими громадами, що реалізується через екологізацію всіх видів туристської діяльності, охорону природи, екологічну освіту та виховання.

Теоретично екологічний туризм можна організовувати скрізь, де наявні природні і антропогенні об'єкти, що являють собою пізнавальний і виховний інтерес. Однак туристів приваблюють здебільшого ті території, де природне середовище порівняно мало змінене діяльністю людини, де наявні рідкісні і унікальні природні об'єкти. В цьому плані необхідно розглядати природно-заповідний фонд Херсонщини, як потенційну базу екологічного туризму, а саме такі, відносно, нові форми природно-заповідних територій як національні і регіональні ландшафтні парки (останні започатковані в нашій державі тільки з 1992 року Законом "Про природно-заповідний фонд України" (ст.23-24)), так як вони є природоохоронними і рекреаційними установами, в завдання яких входить не тільки збереження цінних природних та історико-культурних комплексів, а і створення умов для розвитку туризму, організованого відпочинку населення в природі та інших видів рекреаційної діяльності.

Перспективним напрямом розвитку зеленого туризму в Херсонській області є створення туристичних маршрутів з відвідинами культових споруд. Серед найбільш перспективних серед таких об'єктів на сьогоднішній час - музей Чорноморського біосферного заповідника, заказники "Березові Колки", "Шаби" і "Хрестова Сага".

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в Україні визначається проектом "Національної програми розвитку агропромислового виробництва і відродження села на період до 2010 року", а також новою "Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року", "Основними напрямками розвитку туризму в Україні до 2010 року" та "Програмою розвитку туризму в Україні до 2010 року". Крім того, розвиток сільського зеленого туризму в Україні підтримується спеціальними європейськими програмами ТАСІS, Міжнародного фонду "Відродження", фонду "Євразія", Європейської федерації сільського зеленого туризму

“Єврожітс” та іншими. Таким чином, широке розповсюдження і розвиток сільського туризму на Херсонщині є доцільним за умов необхідності вирішення соціально-економічних проблем села. Розвиток сільського зеленого туризму дав би змогу сільському населенню підвищити матеріальний добробут.

У Проекті Закону України ”Про сільський та сільський зелений туризм” від 23 жовтня 2003 року за № 4299, внесений народний депутатом України В. Кафарським (перше читання). Згідно проекту сільський туризм – це відпочинковий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості. Сільський зелений туризм – це відпочинковий вид сільського туризму, пов’язаний з перебуванням туристів у власному житловому будинку сільського господаря, окремому будинку або на території особистого селянського (фермерського) господарства.

Організаційними формами сільського туризму є:

- міжнародний (подорожі в межах України із тимчасовим перебуванням у сільській місцевості осіб, які постійно проживають за межами території України);
- внутрішній (подорожі в межах території України із тимчасовим перебуванням у сільській місцевості громадян України та осіб, які постійно проживають на її території).

Сільський зелений туризм справляє позитивний вплив на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам’яток історико-культурної спадщини, а також сприяє розширенню можливостей реалізації продукції особистого підсобного господарства.

Сприятливі умови для розвитку сільського зеленого туризму створюються на територіях національних і ландшафтних парків, де існує можливість поєднати повноцінний відпочинок з пізнаванням природничого та історико-культурного потенціалу регіону.

Основними проблемами, що стоять на шляху широкого розповсюдження сільського зеленого туризму, є відсутність дійового господарського механізму розвитку даного виду діяльності сільського населення, що проявляється в наступному:

- відсутність соціально-політичних та економічних умов, сприятливих для інвестицій у розви екотуризму;
- відсутність у штатних працівників відповідних структурних підрозділів адміністрацій цих установ достатнього досвіду і знань з організації еко туризму, зокрема, у сфері маркетингу, ціноутворення, пізнавальних програм для різних категорій відвідувачів;
- відсутність у сфері ціноутворення єдиних (базових) нормативів плати;
- недосконалість або відсутність спеціалізованих маршрутів і програм для різних категорій еко туристів (туристичного продукту, що відповідає міжнародним зразкам);
- недооцінка участі місцевого населення в розвитку еко туризму [4].

На даний момент екологічний туризм займає 10 % туристичного ринку і по прогнозах світових експертів увага до даного вигляду туризму посилиться. Попит, що збільшується, в цьому секторі туризму приводить до створення нових природоохоронних територій. Недавно в Україні було прийнято рішення про створення Казантипського

заповідника і заповідника Опук в північній і південній частині Керченського півострова. А в Херсонській області планується зареєструвати одразу декілька великомасштабних об'єктів заповідання. Це національний парк «Нижньодніпровські плавні» Що буде знаходитися у нижній течії р. Дніпро а також прилеглих до неї територіях. Та національний парк «Олешківські піски» який займе територію декількох арен в Цюрупинському і Голопристанському районі.

Екотуризм приносить значний прибуток до державного бюджету багатьом країнам світу. Це говорить про те, що підтримуючи розвиток екологічного туризму в нашій області, вона зможе поєднувати не лише туризм і екологічні заходи, але і при цьому суттєво поліпшити свій економічний стан.

Література:

1. Александрова А. Ю. Международный туризм. - М.: Аспект Пресс, 2001. – 464 с.
2. Гетьман В.І. «Екотуризм чи екологічний туризм:теорія і реальність //Рідна природа.-2002.-№3.- С. 24-29.
3. Николаенко Д. В. Рекреационная география: учеб. Пособие для студ. Высш. Учеб. Заведений. –М.:Гуманит, 2001. – 88с.
4. Панченко Т.Ф. Актуальні аспекти організації сільського туризму (огляд проблем та деякі рекомендації) // Туристично-краєзнавчі дослідження.// Випуск 3. – К.: ЧП Ільченко, 2000.

КИСЛИЙ О. О. СОКОЛЕНКО О. О.

ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Екологічну ситуацію в Херсонській області можна охарактеризувати як незадовільну, що є наслідком диспропорцій у розміщенні продуктивних сил, які допускались протягом багатьох років, значних антропогенних змін навколишнього середовища регіону, передусім порушення гідрологічного та гідрогеологічного режимів.

Високий рівень зношеності основних фондів, аварійний стан частини водопровідно-каналізаційних мереж, існування несанкціонованих сміттєзвалищ і незадовільний стан полігонів по захороненню побутових відходів, відсутність на багатьох об'єктах зливної каналізації, системи зворотнього використання води, низький рівень екологічної свідомості суспільства та інші чинники призвели до значної деградації довкілля.

Незважаючи на збереження значного навантаження на навколишнє середовище, деякі показники стану довкілля покращилися. Так, за останнє десятиліття в області знизилась та надалі стабілізувались обсяги викидів в атмосферне повітря шкідливих речовин від стаціонарних джерел забруднення.

Найбільша кількість викидів у Херсонській області (78,5%) припадає на 95 підприємств переробної промисловості. Основними забруднювачами атмосферного повітря є опалювальні установки в системі централізованого теплозабезпечення та технологічне устаткування підприємств переробної промисловості. [1]